

YTTRANDE

Dnr Fi2017/02150/K

Regeringskansliet
Finansdepartementet
103 33 Stockholm

Stockholm den 8 september 2017

Kvalitet i välfärden – bättre upphandling och uppföljning (SOU 2017:38)

Sammanfattning

SPF Seniorerna stöder bland annat utredningens förslag att en tystnadspliktsbrytande uppgiftsskyldighet ska införas för privata utförare av vård och omsorg i förhållande till den huvudman som har ansvaret för verksamheten.

SPF Seniorerna föreslår att utredningens föreslagna kartläggning av behov av data inom socialtjänsten också ska omfatta äldreomsorgen.

SPF Seniorerna stöder inte utredningens förslag att Statskontoret ska ges i uppdrag att följa upp huvudmännens uppföljning och kontroll av privata utförare i välfärden.

10.2.3 Bestämmelser om uppgiftsskyldighet bör införas

SPF Seniorerna stöder utredningens förslag att en tystnadspliktsbrytande uppgiftsskyldighet ska införas för

- privata vårdgivare i förhållande till det landsting eller den kommun (huvudman) som har ansvaret för den aktuella hälso- och sjukvården
- privata yrkesmässiga utförare av socialtjänst och stöd och service till vissa funktionshindrade i förhållande till den nämnd som har huvudmannansansvaret för verksamheten.

Tystnadsplikten finns till för att värna den enskildes personliga integritet. Begränsningar av tystnadsplikten bör därför övervägas noga och införas endast om skälen för begränsningen överväger det integritetsintrång som begränsningen kan ge upphov till för den enskilde.

Kvalitetssäkring, administration, uppföljning, utvärdering och statistikproduktion är viktig för att åstadkomma en god och jämlik vård. Utredningens förslag likställer huvudmannens möjlighet till detta hos både privata och offentliga utövare. Därmed

SPF Seniorerna

Hantverkargatan 25, Box 225 74, 104 22 Stockholm

Tel 08-692 32 50 info@spfseniorerna.se

Org nr 88 80 00-2830 Pg 607678-0 Bg 5959-0182

www.spfseniorerna.se

tillfredsställer det ett behov som såväl enskilda kommuner och landsting, som Sveriges kommuner och landsting (SKL) påtalat.

SPF Seniorerna konstaterar med tillfredsställelse att förslaget inte innebär att en huvudman har generell tillgång till utförarens register, utan endast till sådana uppgifter som behövs i vissa väl avgränsade och angivna syften samt endast får lämnas ut under vissa angivna förutsättningar.

Även fortsättningsvis ska utgångspunkten vara att inte fler personuppgifter än vad som är nödvändigt med hänsyn till ändamålet får behandlas och att dessa uppgifter är avidentifierade, samt att personal i landstingen och kommunerna omfattas av hälso- och sjukvårdssekretessen respektive socialtjänstsekretessen.

10.3 Tillsynsmyndigheternas befogenheter

SPF Seniorerna stöder utredningens förslag att

- avskaffa kravet på frekvenstillsyn över socialtjänst och stöd och service till funktionshindrade,
- kommuner och landsting ska vara skyldiga att till Inspektionen för vård och omsorg (IVO) anmäla väsentliga ändringar eller flytt av befintlig kommunal verksamhet enligt socialtjänstlagen eller lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, liksom om verksamheten läggs ner,
- IVO ska kunna förelägga en vårdgivare med vite att anmäla en ny verksamhet, väsentliga förändringar eller flytt av verksamhet samt om verksamheten läggs ned, samt att
- avskaffas nuvarande straffbestämmelse om möjlighet att utdöma böter.

Dagens relativt detaljerade reglering av hur Inspektionen för vård och omsorg (IVO) ska bedriva sin tillsyn minskar utrymmet för en mer vedertagen och avancerad tillsyn grundad på risk och väsentlighet. Vissa verksamheter kan behöva inspekteras flera gånger per år, medan andra bedöms inte behöva inspekteras med samma frekvens. Både Statskontoret och IVO har pekat på behovet av dessa regelförändringar.

För att meningsfull tillsyn och uppföljning ska kunna ske är det nödvändigt att IVO har tillgång till aktuella uppgifter som återspeglar nuvarande förhållanden. Administrativa sanktioner i form av viten har troligen större möjlighet att få effekt än en straffrättsligt förfarande. Beteenden ska endast kriminaliseras om de är absolut nödvändigt och rättsvårdanden myndigheter har möjlighet att säkerställa efterlevnaden av kriminaliseringen.

10.4 Förutsättningarna att följa insatser inom socialtjänsten behöver förbättras

SPF Seniorerna stöder utredningens förslag att Myndigheten för vård- och omsorgsanalys ska få i uppdrag att göra en kartläggning av behov av data inom socialtjänsten, samt vilka brister som enkelt kan åtgärdas genom ändrad statistikinsamling, förtydliganden och mer samverkan.

SPF Seniorerna föreslår att kartläggningen också ska omfatta äldreomsorgen.

Socialstyrelsen, Sveriges kommuner och landsting (SKL) och utredningen har funnit stora brister i tillgång på tillförlitliga data om insatser och resultatet av dem i socialtjänsten. Samtidigt konstateras att tillgången på data varierar mellan de olika välfärdsområdena. Äldreomsorgen utpekas särskilt. Av den anledningen menar SPF Seniorerna att samma goda skäl talar för att även äldreomsorgen ska omfattas av den föreslagna kartläggningen.

10.5.1 Behov av definitioner av vad som utgör enheter inom vård och omsorg

SPF Seniorerna stöder utredningens förslag att E-hälsomyndigheten ska få i uppdrag att ta fram definitioner av vad som utgör enheter inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten.

Möjligheten att kunna följa hur skattemedel används är grundläggande för att invånarna ska kunna utkräva ansvar av beslutsfattare och utförare. Öppenhet, genomskinlighet och insyn i välfärden är dessutom förutsättningar för invånarnas förtroende för dessa tjänster.

Hittills har de förmodade administrativa kostnaderna med redovisning på enhetsnivå bedömts överväga fördelarna med en sådan redovisning. Kostnaderna kommer troligen bli lägre om enhetliga definitioner tas fram och dessa dessutom används på ett enhetligt sätt. Definitionen och ensade användningen av den kommer att möjliggöra överföring och utbyte av uppgifter från och mellan olika källor. Samtidigt bör alltid finnas en klar uppfattning om syftet med uppgiftsinhämtning och statistik. Önskan att förhindra att vinster i en enhet överförs till en annan enhet är inte ett sådant syfte.

10.6 Bättre möjligheter att följa idéburna aktörer

SPF Seniorerna stöder utredningens förslag att Socialstyrelsen i sin statistik ska redovisa idéburen sektor särskilt.

Idéburna och ideella organisationer gör välkomna och viktiga insatser i välfärden. Ett sätt att synliggöra detta bidrag är att öppet redovisa det i Sveriges officiella statistik. Organisationernas egen bransch- och intresseorganisation Famna, Riksorganisationen för idéburen vård och omsorg, har också uttryckt ett sådant behov.

11.2.2 Upphandlad verksamhet

SPF Seniorerna stöder utredningens förslag att Upphandlingsmyndigheten bör förstärka arbetet med vägledning och annat stöd på välfärdsområdet och att det arbetet bör ske i samverkan med andra berörda myndigheter och relevanta organisationer.

SPF Seniorerna avstår från att ha synpunkter på om huruvida ett förstärkt arbete hos Upphandlingsmyndigheten fordrar resurstillskott och i så fall hur stort detta bör vara.

11.3.3 Bättre uppföljning

SPF Seniorerna stöder inte utredningens förslag att Statskontoret ska ges i uppdrag att följa upp huvudmännens uppföljning och kontroll av privata utförare i välfärden.

Kommuner och landsting är i dag skyldiga att följa upp sin egen verksamhet och föreslås i denna utredning bli likaledes skyldiga att följa upp den verksamhet som har externaliserats och istället utförs av andra. Huvudmännen ska dessutom anta ett program för sin uppföljning av kommunala angelägenheter som utförs av privata vård- och omsorgsgivare. Sveriges kommuner och landsting (SKL) har tagit fram vägledningar och exempel för sådana program.

Statskontoret ska förvisso genomföra utredningar, utvärderingar och uppföljningar av statligt finansierad verksamhet, men att, såsom utredningen föreslår, följa upp hur kommuner och landsting kontrollerar privata utförares användning av de skattemedel som emanerar från kommuner och landsting ligger förmodligen utanför myndighetens uppgifter.

Även om Statskontoret skulle kunna utvärdera kommunernas arbete är det svårt att se på vilket sätt en sådan utvärdering skulle bidra till högre kvalitet i välfärden.

I detta ärende har SPF Seniorernas förbundsstyrelse beslutat. Martin Engman, samhällspolitisk chef, har varit föredragande.

Eva Eriksson
Förbundsordförande